

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ

HOUSLE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

WOLFGANG SCHNEIDERHAN:

PROFIL VÝZNAMNÉHO HOUSLISTY 20. STOLETÍ

Liliana Dulanská

Vedoucí práce: Prof Jindřich Pazdera

Oponent práce: Prof Ivan Štraus

Datum obhajoby: 7.9.2020

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Violin

BACHELOR'S THESIS

WOLFGANG SCHNEIDERHAN:

**THE PROFILE OF THE SIGNIFICANT VIOLINIST OF THE
20TH CENTURY**

Liliana Dulanská

Thesis Supervisor: Prof Jindřich Pazdera

Thesis Opponent: Prof Ivan Štraus

Date of thesis defense: 7.9.2020

Academic title granted: BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

Wolfgang Schneiderhan: profil významného houslisty 20. století
--

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 1. 4. 2020

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Práce pojednává o rakouském houslistovi Wolfgangovi Schneiderhanovi. Zabývá se jeho uměleckým životem a pedagogickou činností. Rovněž zmiňuje vzpomínky Schneiderhanových žáků.

Klíčová slova

Wolfgang Schneiderhan, Otakar Ševčík, Vídeňští symfonikové, Vídeňská filharmonie.

Summary

The thesis deals with the Austrian violinist and teacher Wolfgang Schneiderhan. The aim of this thesis is to analyze his artistic life, concert career and pedagogical work. The thesis also contains memories of Prof. Schneiderhan's students.

Keywords

Wolfgang Schneiderhan, Otakar Ševčík, Wiener Symphoniker, Wiener Philharmoniker.

Obsah

1 Úvod	9
2 Umělecký život Wolfganga Schneiderhana	10
2. 1 Nejvýznamnější faktory Schneiderhanovy kariéry	10
2. 1. 1 Otakar Ševčík.....	10
2. 1. 2 Julius Winkler	11
2. 1. 3 Vídeňští symfonikové	12
2. 1. 4 Vídeňská filharmonie.....	13
2. 1. 5 Nástroje	14
2. 2 Osobní život a umělecká dráha významného houslisty	15
2. 2. 1 Začátky	15
2. 2. 2 Schneiderhan jako sólista a koncertní mistr Vídeňských symfoniků, Vídeňské filharmonie a Státní opery.....	18
2. 2. 3 Komorní hudba	21
2. 2. 4 Zaměření na vídeňský klasicismus a především na Beethovenův houslový koncert	22
3 Ze vzpomínek Schneiderhanových žáků	26
3. 1 Styl výuky a přehled pedagogických působišť	26
3. 1. 1 Pedagogický styl.....	26
3. 1. 2 Pedagogická působišť	27
3. 2 Vybraní Schneiderhanovi žáci a jejich vzpomínky	27
3. 2. 1 Docent Bohuslav Matoušek.....	28
3. 2. 2 Schneiderhan očima doc. Bohuslava Matouška	28
3. 2. 3 Profesor Johannes Meissl	29
3. 2. 4 Schneiderhan očima Prof. Johannese Meissla.....	30
3. 2. 5 Profesorka Elisabeth Kropfitsch	32
3. 2. 6 Schneiderhan očima Prof. Elisabeth Kropfitsch.....	33
4 Závěr	35
Seznam pramenů a literatury	36
Přílohy	38

Seznam příloh

Obrázek 1: Wolfgang Schneiderhan¹

Obrázek 2: Wolfgang Schneiderhan²

Obrázek 3: Schneiderhanovo věnování své žákyni Elisabeth Kropfitsch (z osobního archivu Prof. Kropfitsch)

---

¹ Zdroj: ČTK: *Před 100 lety se narodil mistr houslí Wolfgang Schneiderhan* [online], poslední aktualizace 27. května 2015 11.06 [vid. 27.3.2020], Opera PLUS. Dostupné z WWW: <https://operaplus.cz/pred-100-lety-se-narodil-mistr-housli-wolfgang-schneiderhan/>

² Zdroj: KOWAR, Helmut: *Schneiderhan, Brüder* [online], poslední aktualizace 27. března 2006 [vid. 27.3.2020], Oesterreichisches Musiklexikon online. Dostupné z WWW: https://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_S/Schneiderhan_Brueder.xml

1 Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o významném rakouském houslistovi 20. století Wolfgangovi Schneiderhanovi.

V první části budeme mluvit o Schneiderhanově osobním životě a zejména pak o jeho dráze sólisty, koncertního mistra, komorního hráče i umělcově specializaci na hudbu z období klasicismu. Zaměříme se na aspekty hry, jimiž se ve své době odlišoval od ostatních předních houslistů, a také se zamyslíme nad možným vlivem těchto aspektů na vývoj historicky poučené interpretace.

Ve druhé kapitole se blíže seznámíme s učitelskou aktivitou Wolfganga Schneiderhana a především věnujeme prostor třem vybraným Schneiderhanovým studentům a jejich vzpomínkám. Zjistíme, jak rozdílně svého kantora popisuje každý z nich, a vytvoříme si tak obraz o pedagogickém stylu rakouského houslisty i o tom, které charakteristické rysy Schneiderhanovy výuky by případně bylo dobré následovat.

Za zmínku stojí umělcovy vazby na ikonu české houslové školy Otakara Ševčíka, za nímž mladý Wolfgang dojížděl do Písku. Tyto skutečnosti (mimo jiných) zaujaly autorku práce, neboť právě v Písku na kurzech pojmenovaných po Otakaru Ševčíkovi se seznámila s Prof Jindřichem Pazderou, u něhož studovala na pražské konzervatoři a v jehož třídě nyní pokračuje i na Akademii múzických umění v Praze.

2 Umělecký život Wolfganga Schneiderhana

2. 1 Nejvýznamnější faktory Schneiderhanovy kariéry

Nejdříve se detailněji seznámíme s osobnostmi a institucemi, které měly zásadní vliv na rozvoj a směřování tohoto houslisty, a tudíž jsou spjaty s uměleckým odkazem Wolfganga Schneiderhana. Jedná se o učitele Otakara Ševčíka a Julia Winklera, dále orchestry Vídeňská filharmonie a Vídeňští symfonikové a nakonec se zmíníme i o nástrojích, které byly nedílnou součástí Schneiderhanovy kariéry.

2. 1. 1 Otakar Ševčík

Otakar Ševčík se narodil 22. března 1852.³ Hru na housle studoval na pražské konzervatoři nejdříve ve třídě profesora Antonína Sitta, poté pod vedením profesora Antonína Bennewitze. Od roku 1870 až do dubna 1873 zastával pozici koncertního mistra v salzburském Mozarteu, následně přijal místo koncertního mistra v orchestru Prozatímního divadla v Praze, kde působil jen do listopadu téhož roku, a poté hrál v nově založené Komické opeře ve Vídni (tato instituce však ukončila činnost po třech měsících).

V roce 1875 byl přijat Carskou hudební společností jako profesor na Kyjevské konzervatoři (zde učil do roku 1892), čímž započal svou úspěšnou pedagogickou kariéru. Na pražské konzervatoři vyučoval od roku 1892 a roku 1901 se stal vedoucím houslového oddělení téže instituce.

Po roce 1907 se usadil v Písku. Zároveň pokračoval ve výuce na vídeňské Universität für Musik und darstellende Kunst Wien,⁴ kde vedl i mistrovské kurzy.

---

³ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

Universität für Musik und darstellende Kunst Wien [online], poslední aktualizace 10. ledna 17.15 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A4t_f%C3%BCr_Musik_und_darstellende_Kunst_Wien

⁴ „1. ledna 1909 byla škola zcela zestátněna a přejmenována na Akademii hudebních a dramatických umění (Akademie für Musik und darstellende Kunst). Po připojení Rakouska k nacistickému Německu 12. března 1938 odešlo ze školy z rasových důvodů mnoho pedagogů i studentů. V roce 1941 se Akademie změnila na Říšskou vysokou školou (Reichshochschule). Po skončení 2. světové války se škola znovu stala státní Akademií a v

Mezi jeho žáky patřilo mnoho světově proslulých houslistů, kromě bratrů Schneiderhanových (Waltera a Wolfganga) jmenujme třeba Jaroslava Kociana, Mary Hall, Eriku Morini, Noru Duesberg, Ivonnu Canal, Zlatka Balokoviče, Vladimira Reznikova a Eleonoru Jackson. Nejvíce se Otakar Ševčík proslavil jako učitel legendárního virtuóza Jana Kubelíka.

Vytvořil vlastní školu zaměřenou na techniku houslové hry. Největší předností jeho učebnic, jako jsou Škola houslové techniky, Škola smyčcové techniky, Výměny poloh a stupnice, Příprava dvojhmatů a další, je jejich důsledná logika při výstavbě systému jednotlivých cvičení. Ševčíkova metoda někdy může budít dojem, že dokonalý virtuóz je pouze výsledkem cílevědomé práce a zcela racionální, mechanické výuky. Přesto tato cvičení nemůžeme považovat za nudná. Střídají se v nich tóniny, různé způsoby smyků a početné kombinace prstokladů. U každého cvičení je možné přizpůsobit obtížnost konkrétnímu žákovi, Ševčíkova škola se tedy hodí pro studenty mnoha úrovní. V dobách Kubelíkova nejslavnějšího období byla Ševčíkova houslová škola považována za zaručený návod, jak se stát úspěšným houslistou.

Profesor Otakar Ševčík zemřel 18. ledna 1934 v Písku.

2. 1. 2 Julius Winkler

Žil v letech 1855 až 1938. Byl žákem Karla Heißlera, který studoval u Josepha Böhma, učitele Josepha Joachima. Schneiderhan tedy získával velmi podobné znalosti jako Joachim, jelikož Winkler ve svých metodických knihách „Technik des Geigenspiels“ často odkazuje na pedagogické postupy Heißlera i Böhma.⁵

---

procesu denacifikace odešlo na 40 pedagogů. Zákonými úpravami z let 1970 a 1998 škola konečně získala statut univerzity a svůj dnešní název.“ Převzato z: *Universität für Musik und darstellende Kunst Wien* [online], poslední aktualizace 10. ledna 17.15 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A4t_f%C3%BCr_Musik_und_darstellende_Kunst_Wien

⁵ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991

Jedná se o představitele vídeňské houslové školy. Tu založili Ignaz Schuppanzigh (1776 až 1830) a Joseph Mayseder⁶ (1789 až 1863), jejímu vzniku napomohl i spolek Kammermusikern Schreiber und Krafft⁷ knížecího rodu Lobkowitzů.

2. 1. 3 Vídeňští symfonikové

Vznik orchestru se datuje roku 1900, první koncerty dirigoval Ferdinand Löwe.⁸ Pod názvem Vídeňští symfonikové se toto těleso ustálilo v roce 1933, tedy v roce příchodu Wolfganga Schneiderhana na post koncertního mistra. Dlouhodobě jde o velmi renomovaný symfonický orchestr, který spolupracuje s těmi nejuznávanějšími dirigenty a sólisty. Již v minulosti byly uměleckými vedoucími nebo šéfdirigenty tohoto orchestru osobnosti jako Oswald Kabasta (jenž vedl těleso v dobách Schneiderhanova působení), Hans Swarowsky, Herbert von Karajan a Wolfgang Sawallisch⁹. Jako hostující dirigenti se taktovky ujali např. Claudio Abbado, Leonard Bernstein, Karl Böhm, Sergiu Celibidache, Otto Klemperer, Zubin Mehta, Mendi Rodan, Horst Stein, Bruno Walter nebo Bruno Weil.

---

⁶ Ani jeden ze zakladatelů houslové školy ve Vídni se neomezoval jen na sólistickou kariéru. Joseph Mayseder byl členem Hofkapelle a vydal asi 60 menších koncertních kusů. Ignaz Schuppanzigh působil v císařském orchestru jako první houslista, také vykonával funkci hudebního ředitele Deutscher Oper a pracoval na téměř všech premiérách orchestrálních skladeb Ludwiga van Beethovena.

⁷ V zimě 1804/1805 se ve Vídni uskutečnily první veřejné koncerty pořádané touto společností, program představovaly převážně smyčcové kvartety.

⁸ Zdrojem této podkapitoly je: *Wiener Symphoniker* [online], poslední aktualizace 27. února 14.55 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/Vienna_Symphony

⁹ Za zmínku stojí kompletní seznam šéfdirigentů Wiener Symfoniker: Ferdinand Löwe (1900–1925), Wilhelm Furtwängler (1927–1930), Hugo Gottesmann (1929–1933), Oswald Kabasta (1934–1938), Hans Weisbach (1939–1944), Hans Swarowsky (1945–1947), Herbert von Karajan (1948–1964), Wolfgang Sawallisch (1960–1970), Josef Krips (1970–1973), Carlo Maria Giulini (1973–1976), Gennadi Roschdestwenski (1980–1982), Georges Pretre (1986–1991), Rafael Frühbeck de Burgos (1991–1996), Wladimir Fedossejew (1997–2004), Fabio Luisi (2005–2013), Phillipe Jordan (2014–2020).

2. 1. 4 Vídeňská filharmonie

Stejně jako je tomu nyní, i ve Schneiderhanových dobách byla filharmonie propojena se Státní operou ve Vídni, mnoho vídeňských filharmoniků tedy hrávalo v orchestrech obou institucí.¹⁰

Po anexi Rakouska nacistickým Německem propustili národní socialisté hned roku 1938 všechny židovské umělce ze služby a zrušili Vídeňskou filharmonickou asociaci. Pouze zásah dirigenta Wilhelma Furtwänglera (jenž byl spolu s Bruno Walterem šéfdirigentem orchestru za Schneiderhanova působení) zabránil úplnému rozpuštění Vídeňské filharmonie a zachránil většinu „polovičních Židů“ před propuštěním. Přesto jedenáct členů orchestru, kteří patřili do této kategorie nebo kteří jen měli manželky židovského původu, žilo v neustálém strachu ze zrušení tohoto povolení vyjednaného Furtwänglerem. V koncentračních táborech či při deportaci zemřelo sedm členů orchestru a devět hudebníků bylo vyhnáno do exilu. Do konce války musela polovina orchestru přijmout členství v NSDAP.

Ideologická rovina válečného období se výrazně podepsala i na dramaturgii orchestru. Již před rokem 1938 se skladatelé židovského původu jako Felix Mendelssohn-Bartholdy nebo Gustav Mahler vyskytovali na programu jenom sporadicky. Naproti tomu repertoár čím dál více zahrnoval díla Antona Brucknera a Richarda Wagnera. Dále se vybíraly hlavně politicky nezávadné skladby, velmi žádanými byli skladatelé vídeňské školy. Zvýšený zájem o hudbu Johanna Strausse, kterou dodnes posloucháme na tradičních novoročních koncertech Vídeňských filharmoniků, započal svou dramaturgií v roce 1940 zejména dirigent Clemens Krauss. Historicky první „valčíkový“ novoroční

---

¹⁰ Zdrojem této podkapitoly je: *Die Wiener Philharmoniker in der NS-Zeit (1938 bis 1945)* [online], poslední aktualizace 10. března 2013 [vid. 27.3.2020], Wiener Philharmoniker. Dostupné z WWW:

<https://www.wienerphilharmoniker.at/orchester/geschichte/nationalsozialismus>

Wiener Philharmoniker [online], poslední aktualizace 26. února 8.28 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW:

https://de.wikipedia.org/wiki/Wiener_Philharmoniker#Zeit_des_Nationalsozialismus

OTTNER, Carmen: *Das Ende der Symphonie in Österreich und Deutschland (1900 – 1945)*, Döblinger, Wien 2014

koncert pod taktovkou Clemense Krausse se konal 31. 12. 1939. V letech 1944 až 1945 zabíraly Straussovy valčíky odhadem až 50 % repertoáru. Mnoho koncertů bylo vysíláno rozhlasem a Straussova hudba odlehčeného charakteru měla uchovat iluzi, že Vídeň je stále vysoce kulturním městem plným optimismu i přes realitu zuřící války.

Povinností filharmonie rovněž byly koncerty pro Wehrmacht a SS. Členové orchestru hráli zdarma. Program se striktně omezil především na skladby Johanna a Josefa Straußových, Wolfganga Amadea Mozarta, Franze Schuberta a Richarda Wagnera. Touto podporou, z politických důvodů tehdy velmi vítanou, Vídeňská filharmonie obstarávala německému vojsku zábavu a zajišťovala jakési navýšení jeho kulturní úrovně.

Od roku 1943 směla Vídeňská filharmonie uvádět i soudobá díla, přestože se dosud zaměřovala pouze na známé a posluchačsky nejpřijatelnější kusy starší orchestrální literatury. Do programu sezóny tudíž byly zařazeny mimořádné koncerty, na nichž zazněla hudba tehdejších moderních skladatelů, např. Maurice Ravela nebo Zoltána Kodályho. Na tradičních abonementních koncertech Vídeňské filharmonie se však soudobá hudba stále vyskytovala jen vzácně.

2. 1. 5 Nástroje

Mladý Wolfgang Schneiderhan se seznámil s velmi vlivným Theodorem Hämmerlem a jeho rodinou, u níž měl vždy dveře otevřené.¹¹ Pan Hämmerle zapůjčil pro Schneiderhana krásné nástroje, které mohl Wolfgang využít na svých koncertech. Za zmínku stojí jedny housle z dílny Guarneriho del Gesù a dvoje, jež postavil Antonio Stradivari.

Od poloviny 20. století hrál na Stradivariho nástroj "Liebig" z roku 1704. Tyto housle byly pojmenovány po vídeňském baronu Liebigovi, který je vlastnil do roku 1930. Podle katalogu z výstavy v Cremoně (z roku 1937) Antonio Stradivari u tohoto nástroje prodloužil a rozšířil korpus, čímž vytvořil housle

---

¹¹ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

GREGORI, Giampaolo: *L'Esposizione di liuteria antica a Cremona nel 1937*, Editrice Turris, Cremona 1987

silnějších tónových kvalit. „*Chiaramente si riconosce il passaggio dal grande modello Amati all' ulteriore grande modello del Maestro. Il timbro è più forte e possente*“ („*Jasně znatelný je přechod od velkého modelu Amati k dalšímu velkému modelu Mistra. Zvuk je silnější a mocnější*“).¹² Wolfgang Schneiderhan zakoupil tento nástroj v roce 1952 od madam Hermine Rauer a koncertoval s ním několik desítek let. Po roce 2000 „Liebiga“ zakoupili mecenáši dánského houslisty Nikolaje Znaidera a roku 2009 se housle staly součástí kolekce Viennese Foundation Dkfm. Angelika Prokopp Privatstiftung.

2. 2 Osobní život a umělecká dráha významného houslisty

2. 2. 1 Začátky

Roku 1756 se v Salzburgu narodilo jedno z nejnadanějších dětí hudební historie, Wolfgang Amadeus Mozart.¹³ O sto padesát devět let později přišel v rakouském hlavním městě na svět další „zázračný“ Wolfgang, který od útlého věku projevoval hudební genialitu a podmaňoval si široké obecenstvo již při prvních krocích své umělecké dráhy.

Wolfgang Eduard Schneiderhan se narodil 28. května 1915 na Millergasse 40 ve Vídni jako nejmladší ze čtyř dětí. Pokřtěn byl 13. června téhož roku. Otec Theodor byl nepříliš známý herec, který bohužel propadl alkoholu, a nedokázal rodinu uživit. Matka Emma, rozená Fallmanová, hrála na citeru a s úspěchem pořádala vlastní koncerty. Rodina se nacházela ve velmi špatné finanční situaci,

---

¹² Převzato z: GREGORI, Giampaolo: *L' Esposizione di liuteria antica a Cremona nel 1937*, Editrice Turriz, Cremona 1987, str. 80

¹³ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

EGGEBRECHT, Harald: *Große Geiger – Kreisler, Heifetz, Oistrach, Mutter, Hahn und Co*, Piper Verlag GmbH, München 2000,

FARGA, Franz: *Geigen und Geiger*, Albert Müller Verlag, Zürich 1940

KOWAR, Helmut: *Schneiderhan, Brüder* [online], poslední aktualizace 27. března 2006 [vid. 27.3.2020], Oesterreichisches Musiklexikon online. Dostupné z WWW: https://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_S/Schneiderhan_Brueder.xml

zejména z důvodu otcova alkoholismu, a proto se rodiče snažili co nejvíce zpeněžit nadání svých synů.¹⁴

Wolfgang začal hrát na housle ve třech letech, výuku nejprve vedla jeho matka Emma. Měl přirozený talent. Každou další skladbu zvládal s lehkostí. Již v pěti letech vystoupil na slavnostech ve vídeňském Hofburgu, kde s velkým úspěchem provedl Mozartovy drobné skladby.

„Rodiče si dávali na úspěchu svých synů velmi záležet. A protože byli velmi chudí, uvítali každou možnost, kdy jejich děti mohly vystupovat. Starší Walter dokázal v sedmnácti letech na vyžádání okamžitě zahrát ty nejnáročnější skladby a byl považován za hudebního génia. Mladší Wolfgang hrál na housle dřív, než se naučil jíst příborem.“¹⁵

Jelikož se malý Wolfgang potřeboval dále rozvíjet v houslové hře, od sedmi let navštěvoval hodiny u profesora Otakara Ševčíka. Když jeli Schneiderhanovi poprvé do Písku, profesoru Ševčíkovi bylo už 70 let. Wolfgang měl absolutní sluch, a protože ve Vídni bylo komorní A níže, na prvních lekcích profesor Ševčík žákovi neustále opakoval, že hraje „pod tónem.“ Po každé hodině si Schneiderhan zapisoval do sešitu nejdůležitější poznámky a podle nich doma cvičil. Noty si musel sám opisovat, protože na koupi not nestačily rodině prostředky. Základy techniky a repertoár získal Wolfgang Schneiderhan právě u Ševčíka.

„Repertoár mého dětství se skládal zejména z virtuózních kusů. Především to byl Čajkovského houslový koncert, koncerty Ernsta a Paganiniho, dále skladby Sarasateho, Bazziniho a dalších. Svět klasiky, komorní hudba a schopnost tvořit hudbu i v technicky méně náročných skladbách se ke mně dostaly až přes mého dalšího učitele, kterým byl Julius Winkler.“¹⁶

Léto 1925 strávil Wolfgang v Písku, kde cvičil techniku s prof. Ševčíkem. Téhož roku začal studovat u profesora Julia Winklera.

---

¹⁴ Nejstarší syn Walter Schneiderhan (1901-1978) byl také vynikajícím houslistou. Studoval na Hudební akademii u profesora Arnolda Rosého a také pod vedením Otakara Ševčíka. Zastával místo koncertního mistra opery ve Stuttgartu, opery v Grazu a od roku 1948 ve Wiener Symphoniker. Od 60. let 20. století vyučoval na konzervatoři ve Vídni.

¹⁵ Převzato z: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991, str. 29

¹⁶ Převzato z: FARGA, Franz: *Geigen und Geiger*, Albert Müller Verlag, Zürich 1940, str. 100

V září 1926 debutoval Wolfgang Schneiderhan v Kodani s houslovým koncertem e moll Felixe Mendelssohna-Bartholdyho za doprovodu dirigenta Prof. Willyho Klasena. Média srovnávala mladého Schneiderhana s legendárním houslistou Bronislawem Hubermannem. Poté hrál v přímém přenosu Švédského rozhlasu v Malmö. V květnu 1927 vystoupil na čtyřech koncertech v rámci houslařské soutěže, kde demonstroval zvukovou kvalitu nově postavených nástrojů. Na každý z těchto čtyř koncertů přišlo asi 700 diváků. Hrát na nový a neznámý nástroj před takto početným obecenstvem je psychicky a technicky náročné i pro dospělého a zkušeného houslistu, dvanáctiletý Wolfgang však celou situaci s přehledem zvládl.

Následovaly koncertní cesty po Evropě (Německo, Dánsko, Čechy, Bulharsko). V létě 1928 ukončil spolupráci s profesorem Ševčíkem, zůstával ovšem v kontaktu s profesorem Winklerem, kterému často psával dopisy ze svých cest. V roce 1929 se Schneiderhanovi naskytla příležitost zahrát londýnskému impresáři Lionellu Powellovi, jenž byl z Wolfganga natolik nadšený, že mu obstaral italský mistrovský nástroj i další turné, tentokrát po Anglii.

13. 10. 1929 vystoupil s mimořádným úspěchem v Royal Albert Hall. Média koncert označila za „*Senzaci londýnské sezóny*“ („*The sensation of the London season*“).¹⁷

V té době míval kolem dvaceti koncertů za měsíc, takový počet vystoupení vidíme u čtrnáctiletých dětí jen vzácně. Sám cestoval po Evropě a vydělané peníze posílal domů do Vídně. Tím pomáhal živit rodinu, která se nacházela ve špatné finanční situaci vzhledem k otcově alkoholismu.

V dospívání začal narážet na častý problém „zázračných“ dětí, a sice že se dosud soustředil především na technickou stránku, na to, aby hrál precizně a intonačně čistě. Jako staršího, vyzrálého umělce s vlastním názorem jej takový postoj přestal uspokojovat. „*Jako hudebník se s tím nemohu smířit. Virtuozita není tak životaschopná, jak jsem si dříve představoval.*“ („*Als Musiker kann ich*

---

¹⁷ Převzato z: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991, str. 79

*mich nicht damit befreunden. Das Virtuositentum ist nicht so lebensfähig, wie ich es mir früher vorgestellt habe.“*¹⁸

2. 2. 2 Schneiderhan jako sólista a koncertní mistr Vídeňských symfoniků, Vídeňské filharmonie a Státní opery

V červnu 1933 se stal Wolfgang Schneiderhan prvním koncertním mistrem Vídeňských symfoniků.¹⁹ Již od devatenácti let se tak obeznamoval se širokou orchestrální i operní literaturou. Členové orchestru dodnes vzpomínají na jeho působivá sóla. Pozdější koncertní mistr Josef Hell prohlásil, že nejkrásnější interpretace vstupů sólových houslí v symfonických básních "Ein Heldenleben" (Život hrdinův) nebo "Der Bürger als Edelmann" (Měšťan šlechticem) Richarda Strausse, jakou kdy slyšel, byla právě ta Schneiderhanova.

V květnu 1935 se uskutečnilo italské turné Vídeňských symfoniků, při němž se Wolfgang Schneidehan představil jako sólista na dvanácti velmi úspěšných koncertech. Publikum i tisk v samém nadšení srovnávaly umělce s legendárními virtuózy, např. s Jashou Heifetzem nebo Josephem Joachimem.

O mezinárodním uznání, jež Schneiderhanovi patřilo už v poměrně mladém věku, svědčí i to, že byl členem poroty na světové soutěži pro obory zpěv, housle a violoncello. Událost se konala ve Vídni 7. až 19. června 1937. Mezi další členy poroty patřili Prof. Arnold Rosé, Prof. Dr. Franz Drdla, Prof. Fritz Kreisler, Georg Kulenkampff, Jaques Thibaud a Váša Příhoda.²⁰

O Schneiderhana se začali zajímat ve Vídeňské i v Berlínské filharmonii, od obou těles houslista obdržel nabídku postu koncertního mistra, a tak v roce

---

¹⁸ Převzato z: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991, str. 83

¹⁹ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

OTTNER, Carmen: *Das Ende der Symphonie in Österreich und Deutschland (1900 – 1945)*, Döblinger, Wien 2014,

Wolfgang Schneiderhan [online], poslední aktualizace 5. ledna 2020 19.30 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: [https://en.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Schneiderhan_\(violinist\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Schneiderhan_(violinist))

²⁰ Převzato z: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991, str. 114

1937 opustil Vídeňské symfoniky a stal se koncertním mistrem jednoho z nejprestižnějších orchestrů světa, Vídeňské filharmonie. Jelikož bylo toto těleso značně provázáno s orchestrem Státní opery, mnoho členů včetně Schneiderhana účinkovalo na vystoupeních jak filharmonie, tak i opery.

Těšil se mimořádné přízni publika. Dokazuje to např. jeho vystoupení na začátku sezóny 1938/1939, tedy první sezóny po anexi Rakouska. Tehdy se na vídeňských pódii představili jen ti světově nejproslulejší umělci: Carl Flesch, Nathan Milstein, Adila Fachiri a Wolfgang Schneiderhan. Z toho můžeme usoudit, jak oblíbený byl Wolfgang Schneiderhan u domácího publika i v těch nejtěžších časech.

Ačkoli se politicky nijak neangažoval, 20. dubna 1940 obdržel Wolfgang Schneiderhan za svůj kulturní přínos Hudební cenu města Berlína a také byl nominován na Národní cenu Německé říše. V roce 1941 získal svou první Mozartovu medaili. I v následujících letech působil jako sólista (prováděl zejména koncerty Brahmsa, Beethovena, Mozartův koncert A dur a další tradiční skladby vídeňské školy), komorní hráč, pedagog a koncertní mistr Vídeňské filharmonie a Státní opery.²¹

Poprvé se Wolfgang Schneiderhan oženil v lednu roku 1940 s Marianne Leibenfrost, za svědka mu šel Prof. Franz Drdla. Manželství nevydrželo dlouho. 1. až 15. června 1944 se ve Vídni konaly oslavy 80. narozenin Richarda Strausse. Ve Velkém sále Musikverein dirigoval Joseph Keilberth Pražský filharmonický orchestr a orchestr Vídeňských symfoniků. Při této příležitosti se Schneiderhan seznámil se svou druhou manželkou, slavnou rakouskou sopranistkou a sólistkou Státní opery Irmgard Seefried.²² Vzali se 12. února 1948.

---

²¹ 2. března 1945 budovu Státní opery zasáhla při nacistickém náletu bomba a zničila vše kromě hlavní fasády, slavnostních schodů a vstupní haly. Opravy začaly už 24. května 1945 a trvaly deset let. Mezitím Státní opera účinkovala na dvou přechodných působištích – v budově Volksoper (zde již 1. května 1945 Státní opera uvedla Mozartovu Figarovu svatbu) a v Theater an der Wien (neboli v Divadle na Vídeňce, první vystoupení Státní opery se tu konalo 6. října 1945, na programu byl Fidelio Ludwiga van Beethovena). Zrestaurovaná, modernější a technicky lépe vybavená budova opery byla znovu otevřena 5. listopadu 1955, na slavnostním představení zazněl pod vedením dirigenta Karla Böhma opět Beethovenův Fidelio.

²² Ta na slavnostním koncertě zazpívala několik Straussových písní. Poprvé se Irmgard s Wolfgangem setkali na banketu, který následoval právě po tomto vysoupení. Velmi často koncertovali spolu, několik rakouských skladatelů dokonce napsalo skladby přímo pro tento

Na jeho prvním poválečném sólovém vystoupení dne 15. ledna 1947 zazněl za doprovodu Vídeňských symfoniků Mendelssohnův koncert e moll. Schneiderhan tak využil nejbližší příležitosti k oživení hudby, jež byla za války zakázána. S událostí spojil i přednášku o uvádění skladeb Felixe Mendelssohna-Bartholdyho. Tato přednáška se měla uskutečnit již roku 1939, ovšem z politických důvodů na ni tehdy nedošlo (viz následující kapitola).

Po 2. světové válce Schneiderhan rozšířil svůj repertoár o další skladby, mnoho z nich se v dobách nacismu rovněž nezařazovalo na programy koncertů příliš často. Jmenujme třeba houslové koncerty Elgara, Dvořáka, Bacha, Viottiho nebo také Brahmsův dvojkonzert, který Schneiderhan nejčastěji uváděl s violoncellistou Richardem Krottschakem.

Aby se mohl více věnovat svým sólistickým aktivitám, v červnu 1948 odešel z Vídeňské filharmonie.

V roce 1953 odjel na dvouměsíční turné po Austrálii. Se Sydney Symphony orchestra a dirigentem Eugenem Goosem hrál houslové koncerty Beethovena a Brahmsa.

Nevyhýbal se ani soudobým skladbám. Ve Vídni premiéroval houslový koncert Franka Martina. Stejně dílo, jež mimochodem autor Schneiderhanovi dedikoval, představil v letech 1952 až 1954 publiku v Holandsku, Francii, Anglii, Německu a Švýcarsku. Houslový koncert pro Schneiderhana napsal i méně známý švýcarský skladatel Armin Schibler.

Za své kariéry spolupracoval jako sólista s nejnáměššími světovými dirigenty, jakými byli např. Hermann Abendroth, Karl Böhm, Wilhelm Furtwängler, Hans Knappertsbusch, Clemens Kraus, Willem Mengelberg, Leopold Reichwein, Othmar Schoeck, Carl Schuricht, nebo Richard Strauss.

Wolfgang Schneiderhan zemřel 18. května 2002, pochován je na vídeňském hřbitově Neustifter Friedhof.

---

pár (například Konzertstück pro soprán, housle a orchestr Rolfa Liebermanna. Soprán zde zpívá bez textu a vedle houslí působí jako čistě hudební element. Dílo mělo premiéru 1. března 1959).

2. 2. 3 Komorní hudba

Profesor Winkler již před válkou radil Schneiderhanovi založit smyčcové kvarteto s violoncellistou Prof. Richardem Krottschakem, členem Vídeňských symfoniků i Vídeňské filharmonie.²³ Dalšími členy byli Prof. Otto Strasser a Prof. Ernest Moravec.

14. května 1939 se Schneiderhanovo kvarteto představilo na koncertě Beethovenova festivalu v Bonnu, zároveň se jednalo o premiéru tohoto tělesa mimo vídeňské sály.

Za války byl Schneiderhan několikrát předvolán k výslechu kvůli židovskému původu manželek svých kvartetních spoluhráčů (Moravce a Krottschaka).

Z mnoha významných koncertů Schneiderhanova kvarteta stojí za zmínku např. vystoupení 14. února 1945 ve Velkém sále Musikvereinu, při kterém posluchači slyšeli smyčcový kvartet Josepha Haydna, smyčcový kvintet Antona Brucknera (s violistou Alfonsem Grünbergem) a smyčcový kvintet Franze Schuberta (na violoncello hrál Otto Stiglitz). O dva dny později těleso uvedlo „Lovecký“ kvartet B dur Wolfganga Amadea Mozarta, „Smrt a dívku“ Franze Schuberta a „Císařský“ kvartet Josepha Haydna. První poválečný koncert se konal v únoru 1947.

Přestože v červnu 1948 Schneiderhan opustil Vídeňskou filharmonii, aby se dále ubíral především cestou sólového houslisty, komorní hudbě se nepřestal věnovat. Roku 1949 dokonce založil klavírní trio, Schneiderhanovými novými spoluhráči se stali klavírista Edwin Fischer a violoncellista Enrico Mainardi. Koncertoval i se švýcarským klavíristou Adrianem Aeschbacherem, spolu uspořádali cyklus Velké houslové sonáty. V rámci tohoto cyklu zazněla díla Tartiniho, Beethovena, Schuberta, Francka, Hindemitha nebo Szymanowského.

---

²³ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

FARGA, Franz: *Geigen und Geiger*, Albert Müller Verlag, Zürich 1940

2. 2. 4 Zaměření na vídeňský klasicismus a především na Beethovenův houslový koncert

Již bylo řečeno, že stěžejní část Schneiderhanova repertoáru představovaly skladby autorů vídeňského klasicismu (Haydn, Mozart, Beethoven).²⁴ Na rozdíl od jiných tehdejších významných houslistů Schneiderhan velmi dbal na stylovou přesnost. Jinými slovy hrál „historicky poučeně“ a bez romantických manýr typických pro interprety 1. poloviny 20. století. Kládl větší důraz na notový zápis a kromě toho se jeho hra vyznačovala nadčasovější tvorbou tónu – Schneiderhanův tón působil sytým a znělým, jindy však odlehčeným dojmem podpořeným (pomocí levé ruky) přesnou artikulací, tím umělec dosahoval různých charakterů a široké dynamické škály. Dnes si při provádění Mozartových houslových koncertů už uvědomujeme nutnost precizní artikulace a rytmu nezatíženého rubaty, zrovna tak chápeme význam lehkosti a noblesní povahy zvuku tvořeného pravou rukou. A právě v těchto ohledech byl Schneiderhan průkopníkem.

V 50. letech často uváděl Beethovenovy sonáty s klavíristou Wilhelmem Kempffem. Všechny je spolu nahráli pro Deutsche Grammophon. Z těchto snímků je patrná klasicistně autentická interpretace a Schneiderhanovo pečlivé dodržování všech skladatelových instrukcí. Houslista sám zastával názor, že co nejpřesnější respektování přání autora vede ke správnému pojetí a správné interpretaci. Stejně můžeme charakterizovat i nahrávky kompletních sonát pro housle a klavír Wolfganga Amadea Mozarta, které Schneiderhan nahrál s klavíristou Carlem Seemannem v roce 1956.

Wolfgang Schneiderhan proslul zejména jako interpret houslového koncertu D dur Ludwiga van Beethovena. Nahrávka z roku 1953, na které jej

---

²⁴ Zdrojem této podkapitoly je: *Ludwig van Beethoven: Konzert für Violine und Orchester*, Deutsche Grammophon 1953,

Wolfgang Amadeus Mozart: The Violin Sonatas, Deutsche Grammophon 1956,

Wolfgang Amadeus Mozart: Violinkonzerte Nr. 4 D-dur KV 218, Nr. 5 A-dur KV 219, Deutsche Grammophon,

FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991,

HARTNACK, Joachim W.: *Große Geiger unserer Zeit*, Atlantis, Zürich 1977

doprovází Berlínská filharmonie pod taktovkou Paula van Kempena, si získala takovou oblibu, že se za šest let prodalo 250 000 kusů.²⁵ Dnes je již běžné chápat hudbu autenticky a respektovat skladatelův záměr, to však neplatilo u umělců 1. poloviny 20. století. Tehdy houslisté prováděli díla klasicismu většinou způsobem vyhovujícím spíše skladbám Čajkovského nebo Wieniawského. Schneiderhan se těmto trendům vymykal. Jeho interpretace tak nezní příliš virtuózně, ovšem virtuosita rozhodně není hlavním účelem Beethovenovy tvorby. Při důsledném dodržování zápisu zřetelněji vyniknou všechny autorovy myšlenky, a tím se hudba pro většinu posluchačů stává naopak atraktivnější.

Podrobněji se ke Schneiderhanově hře vyjadřuje Joachim W. Hartnack ve své knize „Grosse Geiger unserer Zeit“:

„Schneiderhan byl často obviňován z toho, že jeho interpretace první věty Beethovenova houslového koncertu byla příliš chladná²⁶. Ovšem já myslím, že je to nedorozumění. Je třeba připustit, že vstup sólových houslí u Schneiderhana nezačíná tak svižně a energicky jako u Hubermanna, ne tak empaticky jako u Oistracha a ani ne tak lyricky jako v podání Kreislera. Má to ale dobrý důvod: Schneiderhan se v tomto koncertu ukazuje jako klasik a znalec houslové hry par excellence.

Usměřňuje svoji hru striktně podle formy skladby, drží emoce pod kontrolou a snaží se najít rovnováhu, tzv. střední cestu, mezi lyrickým a dramatickým výrazem. V úvodních pasážích sólových houslí v první větě je to poněkud na úkor dynamických rozdílů, ale je to nevyhnutelné jako předpoklad pro logický vývoj a výstavbu skladby. Schneiderhan nehraje tuto první část koncertu příliš romanticky, ale také ne příliš odměřeně. Oba extrémů jsou dnes moderní. Ve smyslu klasické interpretace Beethovenovy hudby, která je založená spíše na skladatelově záměru než na interpretačních módních trendech, je Schneiderhan ze všech současných interpretů nejvíce autentický.“

---

²⁵ Převezato z: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991 str. 334

²⁶ Převezato z: HARTNACK, Joachim W.: *Große Geiger unserer Zeit*, Atlantis, Zürich 1977, str. 206 až 207

Dále Hartnack: „Druhou větu Beethovenova koncertu hrál Schneiderhan pomaleji než kterýkoliv jiný houslista v jeho době²⁷. Délka této věty se pohybuje mezi 8:40' (u Heifetze) a 10:00' (u Kulenkampffa). Schneiderhan ji roztáhl až na 11:12'. Tímto způsobem nezískává šířku, ale výrazný hráčský prostor. Celou větu hraje s klidným až zadržným dechem, tak, že variace nejsou rozkouskované, ale sloučí se do jednoho celku. Tímto způsobem neztrácí nic ze své láskyplnosti, a zároveň se nic nestává těžkopádným nebo zvukově přeslazeným. V této větě hraje Schneiderhan s takovou mírou vznešenosti, klasické krásy a rovnováhy, jakou jsem nevypozoroval u žádného jiného houslisty této doby. Blíží se tomu jenom Krebbers, ale vídeňský rodák Schneiderhan má proti němu výhodu krásnějšího tónu.

Také ve třetí větě má delší minutáž svůj význam. Tempová zdrženlivost dodává této větě to, co od ní vyžaduje forma skladby. Z tohoto důvodu není finále natolik virtuózní jako u Heifetze, ale získá pružnost, která je velmi silně podpořena rytmem.

Schneiderhan nemá zapotřebí používat Beethovenův houslový koncert jako ukázkou virtuozity. V jeho provedení se z něj stává nebeská hudba – i když je tempo trochu pomalejší. A možná právě proto.

Mohu ještě dodat, že doprovod dirigenta Paula van Kempena s Berlínskou filharmonií je mimořádně povedený. Považuji tuto nahrávku Beethovenova houslového koncertu za jednu z nejlepších, které vznikly ve druhé polovině 20. století.“

Vedle autenticity houslista v tomto díle zaujal vlastní kadencí, napsanou podle původní kadence Ludwiga van Beethovena v klavírním přepisu tohoto koncertu. Beethoven zde k sólovému klavíru přidal part tympanů, totéž slyšíme i ve Schneiderhanově houslové verzi. Ta je technicky velmi náročná a stavbou výrazně specifická. Neobvyklým užitím tympanů vzniká silnější dojem majestátnosti celé kadence.

Schneiderhanovy inspirace klavírem si všimneme hned ze začátku. Téma první věty je představeno v mohutných akordech, jaké bychom spíše očekávali v klavírním znění, a ani po zvukové stránce se nejdená o houslovou polohu.

---

²⁷ Převzato z: HARTNACK, Joachim W.: *Große Geiger unserer Zeit*, Atlantis, Zürich 1977, str. 206 až 207

Následují rychlé pasáže ve stoupajících i klesajících stupnicích a v chromatických postupech, poté i trylky kombinované s dvojhmaty. Přibližně po minutě se ozvou tympány a přichází část, již můžeme označit za jakýsi pochod a která se odehrává opět ve vícehlasu s důrazem na rytmus. Celkově stojí kadence spíše na rytmu než na melodii. A tympány svými údery tuto důležitost rytmu jenom podtrhují. „Pochod“ končí crescendem tympánů a my slyšíme znovu velice virtuozní úsek, jenž postupně moduluje. Tympány se opět přidávají a nastává variace, při níž se opakují motivy ze začátku první věty Beethovenova houslového koncertu.

Schneiderhan stále užívá velmi pokročilých technických prostředků. Nevyhýbá se terciím, oktávám ani decimám. Rovněž se proslavil svými „nekonečnými“ trylkami, specialitou, kterou ne každý houslista ovládá. Dlouho trvající trylky na několik smyků, často ve dvojhmatech, zněly ve Schneiderhanově interpretaci tak, jako kdyby umělec nikdy smyk neotáčel. Efektu dosáhneme precizní výměnou smyku, při níž trylkující prst (ten, který hmatá vyšší tón) leží na struně a zároveň zůstává stejná rychlost tahu smyčce. Drží-li se houslista těchto pravidel, posluchač jen stěží otočení smyku postřehne.

Wolfgang Schneiderhan napsal kadence ke mnoha dalším dílům, např. ke koncertům Haydna, Viottiho nebo k Tartiniho sonátě Ďáblův trylek. Působivou, a přitom dnes málo slýchanou hrával při provádění Brahmsova koncertu. Dále se zmiňme o Schneiderhanových kadencích ke všem houslovým koncertům Wolfganga Amadea Mozarta a Adagiu E dur (KV 261), Rondu B dur (KV 269) či Rondu C dur (KV 373) téhož skladatele.

Později v rámci své pedagogické činnosti vypracoval prstoklady, smyky a další interpretační poznámky k Sonátám a partitám pro sólové housle Johanna Sebastiana Bacha. Tuto Schneiderhanovu revizi vydalo nakladatelství G. Henle Verlag München.

3 Ze vzpomínek Schneiderhanových žáků

Nejdříve se zaměříme na charakteristické rysy výuky Wolfganga Schneiderhana a poté se rozepíšeme o jeho pedagogických působištích. V hlavní části této kapitoly se budeme věnovat vzpomínkám Schneiderhanových žáků.

3. 1 Styl výuky a přehled pedagogických působišť

3. 1. 1 Pedagogický styl

Schneiderhanův pedagogický styl se vyznačoval srozumitelným vyjádřováním, logickými postupy a systematickým vedením hodin.²⁸ Spíše než na technickou stránku hry se Schneiderhan zaměřoval na tu hudební a u svých žáků podporoval rozvoj umělecké osobnosti, proto ke každému studentovi přistupoval individuálně a nepoužíval jednu univerzální pedagogickou metodu, kterou by uplatňoval na všech hodinách.

Při výuce předehrával žákům vše z paměti a bezchybně. Vždy učil s houslemi v ruce a rovnou předváděl, jaký typ zvuku, frázování nebo vibrata od studentů požaduje.

Zastával názor, že mladí hráči by se měli učit jeden od druhého a vyvarovat se chyb, kterých se před nimi dopustili už jejich spolužáci. Proto jeho žáci, ale rovněž všichni účastníci Akademie v Lucernu (viz níže), byli povinně přítomni i na hodinách ostatních studentů. Tento skupinový systém výuky praktikoval také např. Jascha Heifetz.

Schneiderhanova oddanost svým studentům se pochopitelně projevovala nejvíce ve válečných letech. V té době pomáhal žákům se zabezpečením ubytování i jídla a osvobozoval je od nástupu na frontu i jiných vojenských povinností, kdykoli to bylo v jeho možnostech. Jednal vždy maximálně poctivě a nic nezanedbával, byť i na úkor vlastního pohodlí – např. po příletu z kvartetního turné jel rovnou učit na Akademii, poté hned zkoušel ve Státní opeře a večer ještě koncertoval.

---

²⁸ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991

3. 1. 2 Pedagogická působitě

Začal vyučovat v roce 1938 na Mozarteu v Salzburku, kde do roku 1956 vedl i letní mistrovské kurzy.²⁹ Právě na těchto kurzech se seznámil se spoustou mladých houslistů, kteří si Schneiderhanův pedagogický styl oblíbili a později se stali jeho žáky.

Krátce po 24. narozeninách (roku 1939) se Schneiderhan stal profesorem Universität für Musik und darstellende Kunst Wien. Jako nový vyučující zde měl uspořádat vlastní přednášku. Houslista navrhl téma „Über die Wiederaufführung Mendelssohnscher und Goldmarkscher Musik“ („O ‚znovuobjevení‘ Mendelssohnovy a Goldmarkovy hudby“). To mu z politických důvodů bylo okamžitě zamítnuto (oba skladatelé měli židovský původ). Schneiderhan však vyčkal nejbližší příležitosti, ta se mu naskytla 15. ledna 1947 při jeho prvním poválečném vystoupení, na kterém s Vídeňskou filharmonií provedl Mendelssohnův houslový koncert e moll a které skloubil právě s přednáškou o Mendelssohnově a Goldmarkově hudbě a jejím dalším uvádění.

Spolu se švýcarským dirigentem Rudolfem Baumgartnerem založil v Lucernu roku 1956 Festival Strings Lucerne. V rámci festivalu vznikla i houslová akademie, kterou účastníci zakončovali veřejnými zkouškami, na nichž museli přednést obšírný a po technické i výrazové stránce náročný repertoár. Nejlepší absolventi této akademie obdrželi prestižní diplom.

Mnoho jeho studentů se stalo úspěšnými interprety a pedagogy a dnes předávají Schneiderhanovo umění dalším generacím mladých houslistů.

3. 2 Vybraní Schneiderhanovi žáci a jejich vzpomínky

V následujících podkapitolách dáme prostor třem úspěšným žákům Wolfganga Schneiderhana. Nejdříve se vždy obeznámíme se stručným životopisem každého z nich a poté přejdeme k hlavní části, tedy jak na významného rakouského umělce vzpomínají jeho studenti.

---

²⁹ Zdrojem této podkapitoly je: FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991

3. 2. 1 Docent Bohuslav Matoušek

Jediným českým houslistou, který měl možnost u Schneiderhana studovat, je Doc. Bohuslav Matoušek.³⁰

Bohuslav Matoušek se narodil v Havlíčkově Brodě. V letech 1967 až 1972 studoval na HAMU v Praze u Prof. J. Pekelského a Prof. V. Snítily.

Získal mnoho ocenění, např. zvláštní cenu poroty na Mezinárodní houslové soutěži Tibora Vargy v Sionu (1970), je vítězem rozhlasové soutěže Concertino Praga (1966) a Mezinárodní houslové soutěže Pražského jara (1972). Zúčastnil se mistrovských kurzů A. Grumiaux a N. Milsteina. Také obdržel stipendium, díky kterému se účastnil Akademie v Lucernu pod vedením Wolfganga Schneiderhana.

Na Pražském jaru debutoval roku 1970 s houslovým koncertem Antonína Dvořáka. Doprovázela jej Česká filharmonie, kterou dirigoval Lovro von Matačić.

V letech 1977 až 1980 působil v Japonsku jako sólista a koncertní mistr Youmiuri Nippon Symphony Orchestra. Věnoval se také komorní hudbě. Od roku 1980 zastával patnáct let místo primária Stamicova kvarteta. V současnosti vyučuje na HAMU v Praze a mnoho jeho studentů je úspěšnými českými houslisty.

3. 2. 2 Schneiderhan očima doc. Bohuslava Matouška

Docent Matoušek na Wolfganga Schneiderhana vzpomíná jako na úžasného člověka a výjimečného umělce, který byl jedním z nejlepších a nejslavnějších evropských houslistů své doby a na kterého se dnes bohužel poněkud zapomíná.³¹ Možná i proto, že se nedochovala téměř žádná Schneiderhanova videonahrávka na rozdíl od jeho současníků, kterými byli např. H. Szeryng, A. Grumiaux nebo N. Milstein. Schneiderhan se totiž

---

³⁰ Zdrojem této podkapitoly je: *Bohuslav Matoušek* [online], poslední aktualizace 25. března 10.22 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Matou%C5%A1ek

³¹ Zdrojem této podkapitoly je: MATOUŠEK, Bohuslav, profesor na Akademii múzických umění v Praze [ústní sdělení], Praha 5. března 2020

zaměřoval na natáčení LP desek, mnoho jich nahrál pro Deutsche Grammophon.

To, že se nejvíce upínal na hudbu klasicismu, potvrzuje i doc. Matoušek, který říká: *„Do dneška žiji z toho, co mě Schneiderhan naučil u Mozarta a Beethovena.³² Dokonce hraji jeho kadenci k Beethovenovu houslovému koncertu a také Schneiderhanovy kadence k Mozartovu houslovému koncertu A dur. Jeho postoj ke klasice je velmi specifický a dodnes použitelný a aktuální. Používal urtext a stavěl se k interpretaci s pokorou vůči skladateli.“*

Ve školním roce 1970/1971 doc. Matoušek pětkrát absolvoval intenzivní mistrovský kurz v Lucernu, trvající vždy čtrnáct dní. Mluví o milém a vstřícném chování Wolfganga Schneiderhana při výuce a zmiňuje, že spolu zůstali v kontaktu i po kurzech. Znovu se setkali na Mezinárodní soutěži Pražského jara, kde rakouský houslista zasedal v porotě.

Schneiderhan kdysi Bohuslavu Matouškovi doporučil, aby začal hrát i na violu. O mnoho let později si doc. Matoušek opravdu violu oblíbil a dnes rád vzpomíná na Schneiderhanův správný odhad.

3. 2. 3 Profesor Johannes Meissl

Studoval na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien pod vedením profesorů Wolfganga Schneiderhana, Gerharta Hetzela a Hatta Beyerleho.³³

Roku 1982 se stal členem smyčcového kvarteta Artis, jež koncertuje na prestižních pódiiích a festivalech po celém světě. Těleso se od roku 1988 pravidelně představuje v rámci koncertního cyklu ve vídeňském Musikverein (zde Prof. Meissl několikrát vystoupil i jako sólista) a za své nahrávky obdrželo mnoho významných ocenění, např. Grand Prix du Disque, Diapason d'or nebo Deutscher Schallplattenpreis.

---

³² Převzato z: MATOUŠEK, Bohuslav, profesor na Akademii múzických umění v Praze [ústní sdělení], Praha 5. března 2020

³³ Zdrojem této podkapitoly je: *Johannes Meissl* [online], poslední aktualizace 17. března 15.43 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Meissl

Profesor Meissl působí na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien jako profesor komorní hry, vedoucí Institutu Josepha Haydna pro komorní hudbu a jako prorektor pro zahraniční záležitosti a umění. Dále je uměleckým ředitelem International Summer Academy (ISA) i uměleckým ředitelem European Chamber Music Academy (ECMA). V roce 2010 se začal věnovat také dirigování.

3. 2. 4 Schneiderhan očima Prof. Johannese Meissla

Profesor Meissl studoval pod Schneiderhanovým vedením v letech 1980 až 1986 (s výjimkou akademického roku 1984/1985, kdy se svým kvartetem odjel na stáž do USA).³⁴

Na Prof. Schneiderhana také vzpomíná jako na významného světového houslistu uplynulého století. Zmiňuje mimo jiné jedno z jeho vystoupení, a sice vídeňskou premiéru Stravinského houslového koncertu. Tehdy v sále seděl David Oistrach, jenž si prý zapisoval do not Schneiderhanovy prstoklady. Schneiderhan byl dle Prof. Meissla vyhledávaným partnerem předních osobností hudebního světa, jakými byli např. Richard Strauss, Karl Böhm, Wilhelm Furtwängler, Edwin Fischer, Herbert von Karajan, dále Irmgard Seefried, Eugen Jochum, Wilhelm Backhaus, Janos Starker nebo Enrico Mainardi, a premiéroval spoustu houslových koncertů, sonát a komorních děl. Houslové sólo „Tanz der Schneider“ v Ariadně na Naxu napsal Richard Strauss právě pro Schneiderhana (později skladatel sólo nazýval „Tanz des Schneiderhan“). V poslední řadě Prof. Meissl připomíná nespočet Schneiderhanových nahrávek, z nichž mnohé se bohužel nedochovaly.

Takovýto význam umělcovy osobnosti pociťovali všichni Schneiderhanovi žáci, houslistova přirozená autorita tedy byla na lekcích jasně zřetelná. Schneiderhan se ke studentům navíc choval velmi přísně a nekompromisně, a tak se účastníci Schneiderhanových hodin, jež se pořádaly až na vzácné výjimky vždy skupinově, cítili podle Prof. Meissla pod velkým tlakem. Mezi Schneiderhanovy požadavky patřilo např. to, že žáci se museli z hodiny na

---

³⁴ Zdrojem této podkapitoly je: MEISSL, Johannes: *Diplomarbeit – Wolfgang Schneiderhan* [elektronická pošta], e-mail ze dne 21.3.2020 [vid. 6.4.2020]

hodinu (tedy každý týden) naučit nový houslový koncert, který měli svému učiteli přednést z paměti, se znalostí orchestrálních partů (na hodinách byla povolena pouze práce s partiturou), bez technických potíží a s osobitým a přesvědčivým interpretačním názorem.

Profesor Meissl podotýká, že Wolfgang Schneiderhan nebyl pedagogem v pravém slova smyslu. Vzhledem ke Schneiderhanově celosvětovému uznání činilo umělcovi problémy přijímat odlišné pohledy a myšlenky svých žáků. „*Musel jsem docela vážně bojovat, než jsem jej přesvědčil o tom, proč upřednostním vlastní prstoklady a smyky a proč se nebudu dále marně snažit, aby se s jeho prstoklady ‚popasovaly‘ mé naprosto rozdílné ruce.*“³⁵

Technickým schopnostem svých studentů se Schneiderhan příliš nevěnoval, každý z jeho žáků byl tak za své „řemeslné“ dovednosti zodpovědný sám. Profesor Meissl o Schneiderhanovi říká, že „*poskytl mnoho rad, jak cvičit a znatelně ještě vylepšit to, co jsme sami už před hodinou zvládali celkem dobře.*“³⁶ *U obecných technických problémů ale nezohledňoval individuální potřeby mladého houslisty nebo rychlost jeho vývoje. A proto se mnoho jeho žáků dostalo na skvělou úroveň, ovšem mnoho dalších to nedokázalo.*“

V jiných aspektech však Prof. Meissl považuje Schneiderhanův pedagogický styl za mimořádně prospěšný. Zmiňuje, že každý student musel být dostatečně zdatný a chytrý, aby si ke Schneiderhanovým postřehům našel správnou cestu. Pokud to žák zvládl, lekce se pro něj staly skutečným a značným přínosem. Profesor Meissl vyzdvihuje zejména tři body, kterým přisuzuje největší vliv na svůj hudební rozvoj.

Za prvé, Schneiderhan po studentech vyžadoval zpívat celé hudební fráze (kvůli přirozenému cítění kantilén). Zastával názor, že se hra na housle podobá ze všeho nejvíce zpěvu, tudíž nejlepší cestou, jak dojít ke správnému frázování, je si melodii zazpívat. Dále bylo na jeho hodinách nutností zřetelně artikulovat všechny pasáže (díky výrazné artikulaci a „ťukání“ prstů levé ruky do hmatníku

---

³⁵ Převzato z: MEISSL, Johannes: *Diplomarbeit – Wolfgang Schneiderhan* [elektronická pošta], e-mail ze dne 21.3.2020 [vid. 6.4.2020]

³⁶ Převzato z: MEISSL, Johannes: *Diplomarbeit – Wolfgang Schneiderhan* [elektronická pošta], e-mail ze dne 21.3.2020 [vid. 6.4.2020]

při cvičení rychlých pasáží poté ve výsledném tempu dosáhneme zřetelnosti u každé noty). V neposlední řadě houslista nikdy netoleroval nedbalé výměny poloh či nepromyšlená glissanda (tedy ta, jež nemůžeme charakterizovat jako vhodná a záměrná „vokální“ propojení portamentem).

Za druhé, každý žák musel vždy hrát s osobitým výrazem a vášní.

Za třetí, náplní hodin bylo pochopení díla, nikoli pouze schopnost zahrát danou skladbu od začátku do konce.

Celkem vzato Prof. Meissl považuje Schneiderhana za vynikajícího houslistu, jehož studenti mohli získat (a také získali) nejen vysoce cenné znalosti o houslové hře a správné interpretaci, nýbrž i poznatky, co dělat, nebo i nedělat, stanou-li se sami jednou učiteli. Nakonec dodává: „*Čím jsem starší, tím více si vážím všech skvělých a velmi podstatných věcí, které jsem se od něj mohl naučit.*“³⁷

3. 2. 5 Profesorka Elisabeth Kropfitsch

Její prvním učitelem byl Alfred Staar (člen Vídeňské filharmonie).³⁸ Ve dvanácti letech se stala žákyní Wolfganga Schneiderhana na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, zde svá studia roku 1986 ukončila s vyznamenáním.

Získala ocenění na četných houslových soutěžích a jako sólistka vystoupila s významnými orchestry, jakými jsou Mozarteum Orchester Salzburg, Symfonický orchestr v Basileji, Moskevská filharmonie, Festival Strings Lucerne, Berlínská filharmonie a další.

Se svými sourozenci (klavíristou Johannesem a violoncellistou Stefanem Kropfitschovými) založila klavírní trio Jess Trio Wien, jež se představilo na mnoha prestižních pódii (např. v Berlínské filharmonii, Wigmore Hall, Carnegie Hall, Lincoln Center, Tonhalle Zürich nebo ve Wiener Konzerthaus, kde těleso pořádá vlastní koncertní cyklus) a festivalech (Wiener Festwochen,

---

³⁷ Převzato z: MEISSL, Johannes: *Diplomarbeit – Wolfgang Schneiderhan* [elektronická pošta], e-mail ze dne 21.3.2020 [vid. 6.4.2020]

³⁸ Zdrojem této podkapitoly je: *Elisabeth Kropfitsch* [online], poslední aktualizace 28. ledna 2018 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://de.wikipedia.org/wiki/Elisabeth_Kropfitsch

Internationalen Musikfestwochen Luzern, Festival Bohuslava Martinů³⁹, Bregenzer Festspielen, Copenhagen Summer Festival aj.).

Po studiích se dala i na pedagogickou dráhu. Nejdříve byla asistentkou profesorů Eduarda Melkuse, Jana Pospíchala, Igora Ozima a Michaela Frischenschlagersa. Od roku 1996 vedla houslovou třídu na konzervatoři Josepha Haydna v Eisenstadtu. Později začala vyučovat na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, nejdříve v rámci Institutu Josepha Haydna pro komorní hudbu a od roku 2011 na vídeňské univerzitě působí jako profesorka houslové hry.

3. 2. 6 Schneiderhan očima Prof. Elisabeth Kropfitsch

Rovněž Prof. Kropfitsch v první řadě zmiňuje mimořádný umělecký význam Wolfganga Schneiderhana.⁴⁰ Dle jejích slov není moc houslistů, kteří se prosadili v tolika směrech: *„Schneiderhan se ze zázračného dítěte vypracoval na úroveň světového sólisty, koncertního mistra jednoho z nejlepších evropských orchestrů, skvělého komorního hráče a významného pedagoga.⁴¹ Může být velkou inspirací i pro dnešní generace houslistů.“*

U Schneiderhana začala studovat ve dvanácti letech. Říká, že houslista si nikdy nevytvořil kladný vztah k dětem a učil je jen vyjímečně. Jejím otci po první hodině sdělil: *„Víte, já vůbec nemám rád děti. Ale tu malou si do třídy vezmu.“⁴²*

Profesorka Kropfitsch se v mnohém shoduje s Prof. Meisslem. Vypráví o Schneiderhanově přísnosti a o trémě, s níž se na lekcích potýkala. Mimo jiné vzpomíná, jak učitel často „vyhazoval“ žáky z hodin se slovy, aby se nejdříve sami naučili hrát čistě. Vyučoval pouze v pátek dopoledne, kdy musela malá houslistka chodit do školy. Hodinu houslí tedy vždy měla jako poslední ze všech

---

³⁹ Festival se od roku 2005 jmenuje Dny Bohuslava Martinů.

⁴⁰ Zdrojem této podkapitoly je: KROPFITSCH, Elisabeth, profesorka na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien [ústní sdělení], Vídeň 10. ledna 2020

⁴¹ Převzato z: KROPFITSCH, Elisabeth, profesorka na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien [ústní sdělení], Vídeň 10. ledna 2020

⁴² Převzato z: KROPFITSCH, Elisabeth, profesorka na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien [ústní sdělení], Vídeň 10. ledna 2020

studentů a před vlastními hodinami se nemohla rozehrávat vzhledem k přesunu z jedné školy na druhou. Schneiderhan však tyto okolnosti nebral v potaz a nebyl k ní nijak shovívavý. Elisabeth Kropfitsch vzpomíná, že se často vracela po hodině domů s pláčem.

Dodnes je ale Schneiderhan po umělecké stránce pro svou bývalou žákyni inspirací. Profesorka Kropfitsch vyzdvihuje zejména (podobně jako doc. Matoušek) jeho přínos v chápání klasicistního repertoáru a také přiznává, že v hudbě tohoto období stále používá Schneiderhanovy smyky a prstoklady. O úctě profesorky Kropfitsch k legendárnímu rakouskému houslistovi svědčí i fotografie Wolfganga Schneiderhana vystavené v její třídě.

4 Závěr

Seznámili jsme se s velmi zajímavým životem a uměleckým odkazem Wolfganga Schneiderhana.

Nejprve jsme mluvili o jeho vývoji osobnostním i hudebním a zjistili jsme, že i přes značné překážky (finanční situace rodiny atd.) se Schneiderhanovi podařilo stát se předním světovým houslistou a umělcem všestranného zaměření (viz Schneiderhanovo působení v rolích sólisty, koncertního mistra, člena komorních souborů a pedagoga).

Podstatná část práce popisuje Schneiderhanův tehdy novátorský pohled na provádění hudby období klasicismu. Houslista jako jeden z prvních (ne-li úplně první) dbal na interpretační stylovou přesnost, důsledné dodržování autorových pokynů a uplatňoval další zásady, které dnes považujeme za samozřejmé. V tomto ohledu je tedy Schneiderhanův odkaz nejvýraznější, neboť umělec ovlivnil směřování hráčských trendů a položil základy poznatkům a postojům, s nimiž se ztotožňuje velká většina současných houslistů.

Schneiderhanova pedagogická aktivita, jak nám ji přiblížili jeho vybraní žáci, může lehce připomínat tvrzení, že ne každý výborný houslista dokáže znamenitě vyučovat. Přesto bychom se dopustili nesprávného zjednodušení, kdybychom Schneiderhana nazvali špatným kantorem. Kromě mnohých nepochybně užitečných poznámek je možné jeho pedagogický styl označit za vysoce přínosný právě v tom ohledu, že Schneiderhanovi žáci byli nuceni projevit po určitých stránkách velkou míru soběstačnosti. A především soběstačnost pomáhá (zejména těm talentovaným) houslistům rozvíjet svůj individuální potenciál a osobitost, a přiblížit se tak svému uměleckému maximu.

Seznam pramenů a literatury

Nahrávky:

Ludwig van Beethoven: Konzert für Violine und Orchester, Deutsche Grammophon 1953

Wolfgang Amadeus Mozart: The Violin Sonatas, Deutsche Grammophon 1956

Wolfgang Amadeus Mozart: Violinkonzerte Nr. 4 D-dur KV 218, Nr. 5 A-dur KV 219, Deutsche Grammophon

Elektronické zdroje:

ČTK: *Před 100 lety se narodil mistr houslí Wolfgang Schneiderhan* [online], poslední aktualizace 27. května 2015 11.06 [vid. 27.3.2020], Opera PLUS. Dostupné z WWW: <https://operaplus.cz/pred-100-lety-se-narodil-mistr-housli-wolfgang-schneiderhan/>

KOWAR, Helmut: *Schneiderhan, Brüder* [online], poslední aktualizace 27. března 2006 [vid. 27.3.2020], Oesterreichisches Musiklexikon online. Dostupné z WWW: https://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_S/Schneiderhan_Brueder.xml

Bohuslav Matoušek [online], poslední aktualizace 25. března 10.22 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Matou%C5%A1ek

Die Wiener Philharmoniker in der NS-Zeit (1938 bis 1945) [online], poslední aktualizace 10. března 2013 [vid. 27.3.2020], Wiener Philharmoniker. Dostupné z WWW: <https://www.wienerphilharmoniker.at/orchester/geschichte/nationalsozialismus>

Elisabeth Kropfitsch [online], poslední aktualizace 28. ledna 2.38 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://de.wikipedia.org/wiki/Elisabeth_Kropfitsch

Johannes Meissl [online], poslední aktualizace 17. března 15.43 [vid. 6.4.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Meissl

Universität für Musik und darstellende Kunst Wien [online], poslední aktualizace 10. ledna 17.15 [vid. 27.3.2020], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A4t_f%C3%BCr_Musik_und_darstellende_Kunst_Wien

Wiener Philharmoniker [online], poslední aktualizace 26. února 8.28 [vid. 27.3.2020],
Wikipedie. Dostupné z WWW:

https://de.wikipedia.org/wiki/Wiener_Philharmoniker#Zeit_des_Nationalsozialismus

Wiener Symphoniker [online], poslední aktualizace 27. února 14.55 [vid. 27.3.2020], Wikipedie.
Dostupné z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/Vienna_Symphony

Wolfgang Schneiderhan [online], poslední aktualizace 5. ledna 2020 19.30 [vid. 27.3.2020],
Wikipedie. Dostupné z WWW:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Schneiderhan_\(violinist\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Schneiderhan_(violinist))

Ústní sdělení a soukromá korespondence (e-mail)

KROPFITSCH, Elisabeth, profesorka na Universität für Musik und darstellende Kunst Wien
[ústní sdělení], Vídeň 10. ledna 2020

MATOUŠEK, Bohuslav, profesor na Akademii múzických umění v Praze [ústní sdělení], Praha 5.
března 2020

MEISSL, Johannes: *Diplomarbeit – Wolfgang Schneiderhan* [elektronická pošta], e-mail ze dne
21.3.2020 [vid. 6.4.2020]

Seznam literatury:

EGGEBRECHT, Harald: *Große Geiger – Kreisler, Heifetz, Oistrach, Mutter, Hahn und Co*, Piper
Verlag GmbH, München 2000

FARGA, Franz: *Geigen und Geiger*, Albert Müller Verlag, Zürich 1940

FASSBIND, Franz: *Cantabile. Wolfgang Schneiderhan – Irmgard Seefried: eine Künstler- und
Lebensgemeinschaft*, Walter-Verlag, Olten 1991

GREGORI, Giampaolo: *L' Esposizione di liuteria antica a Cremona nel 1937*, Editrice Turris,
Cremona 1987

HARTNACK, Joachim W.: *Große Geiger unserer Zeit*, Atlantis, Zürich 1977

OTTNER, Carmen: *Das Ende der Symphonie in Österreich und Deutschland (1900 – 1945)*,
Döblinger, Wien 2014

Přílohy

Obrázek 1

Obrázek 2

Elisabeth - ich sage dir Danke
in Treuer Verbundenheit und
Liebe - Bin sehr stolz auf dich -
Dein altes Wunderkind

Wolfgang Schneider

Dieses Bild entstand am 50. Jahrem

Obrázek 3